

La Gestació per substitució. Anàlisi d'un fenomen actual

Avui dia, la Gestació Per Substitució (GPS) com a tècnica de gestació, de reproducció o accés a la paternitat és un tema controvertit i poc estudiat, possiblement a causa de les condicions ètiques, morals i religioses que comporta un tema com aquest, a banda de les dificultats evidents que genera la idea de crear una família per mètodes diferents als naturals. Aquestes dificultats es presenten sobretot des del concepte jurídic de filiació del dret occidental. Concentrant-nos en la problemàtica de la filiació, hem identificat dues novetats que van entrelligades: 1. les tecnològiques aplicades a la reproducció; 2. l'obertura de drets de les minories sexuals, des de l'exigència de l'evolució dels drets socials i individuals intrínseca a les premisses de les democràcies liberals. A la pràctica, aquestes dues dimensions inèdites apunten a capgirar el sistema de filiació. Hem circumscrit aquesta recerca als processos de paternitat de les parelles gais a través de la GPS.

El procediment metodològic ha consistit en identificar les diferents preses de posició que emanen dels discursos jurídic-legislatius al fenomen de la GPS. És a dir, en què es recolza actualment la definició jurídica de la filiació? Quins són els discursos que es formulen des de la bioètica per recusar la GPS. Hem volgut analitzar aquestes dues dimensions des dels principis liberals del dret, fent alhora una socio-història de les demandes de reconeixement de l'homosexualitat, per arribar al fenomen de l'homoparentalitat a través la GPS. Seguidament hem contrastat aquestes visions amb les reivindicacions i les vivències de les parelles formades per dos homes que veuen en aquestes tècniques un accés legítim a la paternitat. I finalment, hem integrat aquest fenomen en una perspectiva bioètica de mínims, essent aquesta, racional i laica.

Pel que fa els discursos jurídic-legislatius, creiem que caldria un canvi radical en la concepció de la filiació: fins ara construïda jurídicament pensant el sol marc d'una parella heterosexual amb funcionalitat procreativa. Amb el desenvolupament de la tecnologia aplicada al cos humà, juntament amb l'obertura dels drets de les persones homosexuals - concretament amb l'accés a la filiació monosexuada -, la transposició de la reproducció biològica a la filiació jurídica ressalta per la seva manca de coherència.

Situant-nos en el contingut de les reivindicacions de les parelles homosexuals, hem constatat que aquestes consisteixen en conciliar les dues exigències del dret liberal : la proposició liberal que defineix els drets de l'home/individu i les llibertats individuals dites drets subjectius. Tot analitzant els resultats jurídics que ha obtingut el moviment homosexual a Espanya, podem dir que en les normes que regulen i defineixen la família, hi ha un plafo heteronormatiu situat en el sistema de filiació que resisteix a propostes radicals de canvi, concretament a poder concebre una filiació que trenqui amb l'adequació biològica. En aquest sentit podem apuntar el fet que continua havent-hi una biologització o naturalització del dret.

En aquesta recerca mostrem que la fita actual concernint el reconeixement de les parelles i famílies homosexuals consisteix en saber fins on el legislador pot i ha d'anar en el reconeixement d'una filiació plena de l'homosexualitat, que passa quasi obligatòriament pel recurs a les TRA i a la GPS, ja que es tracta de parelles monosexuades sense capacitat procreativa. Aquest reconeixement jurídic es situa en el marc d'una evolució de la definició de la família i de la filiació sota l'erigida d'una liberalització dels drets. En termes filosòfics, aquest reconeixement sembla seguir una liberalització del dret, i qüestiona l'impacte de la gramàtica lliberal en la institució del dret de la família i de la filiació.

Des d'aquests constats ens hem de qüestionar què fa el liberalisme a la família, a les seves formes de regulació jurídiques i a les seves modalitats d'organització del mon quotidià. Pel que fa la transformació del sistema de filiació, aquesta sembla inherent al reconeixement de l'homoparentalitat, i sembla també profunditzar la liberalització i la individualització del dret.

Des d'una perspectiva bioètica no paternalista, per analitzar el fenomen de la GPS hem de partir d'una posició minimalista que no es recolzi en la noció de plena propietat de si mateix ni de la llibertat incondicional a procrear. Aquesta posició descansa sobre algunes implicacions del principi de no perjudici als altres.

Marta Roca i Escoda